

A Tengelici rétek (HUDD20070) Natura 2000 terület fenntartási terve

A terv készítésében részt vettek:

Ács Zoltán
TTA

Ács Lászlóné, Dévényi Borbála, Dombi Imre, Havasi Ildikó, Kováts László
Gáborik Ákos, Márkus András
DDNPI

**Összeállította:
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság**

**2014
DDNPI**

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai	3
1.1. Név	3
1.2. Azonosító kód.....	3
1.3. Kiterjedés	3
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	3
1.4.1. Közösségi jelentőségű élőhelyek	3
1.4.2. Közösségi jelentőségű állatfajok	3
1.4.3. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű növény fajok	3
1.5. Érintett települések	4
1.6. Egyéb védeltségi kategóriák.....	4
1.7. Tervezési és egyéb előírások	4
1.7.1. Elfogadott érvényes természetvédelmi kezelési terv az érintett védett természeti területre	4
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	4
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	5
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek	5
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	5
1.7.6. Vízyűjtő gazdálkodási terv	5
1.7.7. Világörökségi kezelési terv vagy tervezet	5
1.7.8. Egyéb tervek.....	5
2. Veszélyeztető tényezők.....	6
3. Kezelési feladatok meghatározása	7
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	7
3.2. Kezelési javaslatok	8
3.2.1. Élőhelyek kezelése	10
3.2.1.1. Mezőgazdálkodás	10
3.2.1.1.1. Gyep területek kezelése.....	10
3.2.1.1.2. Szántó területek kezelése	15
3.2.1.1.3. Vizes területek kezelése	16
3.2.1.2. Erdőgazdálkodás	18
3.2.1.3. Vadgazdálkodás	25
3.2.1.4. Vízgazdálkodás	25
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	26
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	26
3.2.4. Kutatás, monitorozás	26
3.2.5. Melléklet.....	26
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében.....	28
3.3.1. Agrártámogatások.....	28
3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	28
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	29
3.3.2. Pályázati források.....	29
3.3.3. Egyéb.....	30
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	30
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	30
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	30
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	32
3. Mellékletek.....	34

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

TENGELICI RÉTEK kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjtT)

1.2. Azonosító kód

HUDD20070

1.3. Kiterjedés

466,35 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelykód	Név
6260*	Pannon homoki gyepek
6440	Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei
6510	Sík és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>AlnoPadion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)

*= kiemelt

1.4.2. Közösségi jelentőségű állatfajok

Faj	Tudományos név
Nagy höscincér	(<i>Cerambyx cerdo</i>)
Nagy szarvasbogár	(<i>Lucanus cervus</i>)
Nyugati piszedenevér	(<i>Barbastella barbastellus</i>)
Közönséges denevér	(<i>Myotis myotis</i>)
Nagyfülű denevér	(<i>Myotis bechsteinii</i>)

1.4.3. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű növény fajok

Faj	Tudományos név
Kisfészskű aszat	(<i>Cirsium brachycephalum</i>)

A jelölő élőhelyek és állatfajok felsorolásánál a Natura2000 terület adatlapjának (*Standard Data Form*) 2013. október 31-ével felfrissített változatait vettük alapul.¹ A D populációs, illetve reprezentációs értékkel rendelkező fajok és élőhelyek nélkül.

¹ <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=HUDD20028>

1.5. Érintett települések

Tolna megye
Kajdacs, Tengelic

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett (átfedő) Natura 2000 terület:

A tervezési területen nincs átfedő, illetve érintett Natura 2000 terület.

Országos jelentőségű védett természeti terület:

A 71/2007. (X.18) Köm. rendelettel 7546,5 ha-on létrehozott Dél-Mezőföld Tájvédelmi Körzet a tervezési területet, Tengelici községben 30,7 ha-on érinti.

Ex lege védett területek:

A tervezési területen nincs átfedő, illetve érintett ex lege védett terület.

Helyi jelentőségű védett terület:

A Tengelic Községi Tanács Végrehajtó Bizottságának 42.726-6/1977. VB számú határozatával létrehozott, majd a Tengelic község önkormányzat képviselő testületének a 24/2007. (XII.19.) számú rendeletével megerősített, 96,39 ha-on létrehozott Tengelic – Arborétum (Benyovszky-park) helyi jelentőségű természetvédelmi terület a tervezési területet 95.49 ha-on érinti.

Országos ökológiai hálózat:

A tervezéssel érintett terület 84 %-a az Országos ökológiai hálózat övezet része.

Nemzetközi jelentőségű területek:

A tervezési területen nincs átfedő, illetve érintett nemzetközi jelentőségű terület.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Elfogadott érvényes természetvédelmi kezelési terv az érintett védett természeti területre

Nem készült ilyen terv a területre vonatkozóan.

1.7.2. Településrendezési eszközök

2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről

4/2012. (II. 17.) módosított a 1/2005. (II.21.) számú rendelettel elfogadott Tolna Megye Területrendezési Terve

Település rendezési tervek²

Tengelic

Település rendezési terv 2/2006 (II.16.) sz. kt. határozattal

Kajdacs

Összevont rendezési terv (1986. 01. 01.)

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területre az erdőterv rendelet³ alapján a Baranya Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által kiadott, Nagydorogi Körzet, körzeti erdőterv jóváhagyási száma: 41236/46/2009 vonatkozik, mely 2018. 12. 31-ig érvényes.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

Új Barázda Vadásztársaság: (Kód: Nagydorog 452010) vadgazdálkodási üzemterve – jóváhagyta: Tolna Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Vadgazdálkodási és Halászati Osztály, üi. sz.: (26.4/4/85-6/2017.), mely 2017. 02. 28-ig érvényes.

Tengelici Vadásztársaság: (Kód: Tengelic 451410) vadgazdálkodási üzemterve – jóváhagyta: Tolna Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Vadgazdálkodási és Halászati Osztály üi. sz.: (26.4/4/173-6/2017.), mely 2017. 02. 28-ig érvényes.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási tervvel érintett állóvíz, vagy vízfolyás.

1.7.6. Vízyűjtő gazdálkodási terv

A tervezési területre a Víz Keretirányelv Hazai Megvalósítása körében, a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv, 1-4-3 Sió, gazdálkodási alegység terve vonatkozik. Közreadja a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2009.

1.7.7. Világörökségi kezelési terv vagy tervezet

A tervezési terület nem képezi a világörökség részét és nem készült kezelési tervezet.

1.7.8. Egyéb tervek

Nem készült a tervezési területre egyéb terv, vagy elfogadott előírás

² Országos Rendezési Tervkataszter – <https://teir.vati.hu>

³ 11/2010. (II.4.) FVM rendelet

2. Veszélyeztető tényezők

A területre aktuálisan ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H magas; M: közepes; L: kis jelentőségű	Hatás keletkezés helye (területen kívül)	Hatás keletkezés helye (területen belül)	Érintett terület nagysága %	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
A01	Földművelés	M		belül	20	A szántóművelés közben történő elszántása, a vegyszer bemosódás, veszélyezteti a természetes gyepeket.
A01	Földművelés	M	kívül		70	A tervezési területet széle kétharmad részben agrár élőhelyek szegélyezik, melyekről jelentős a vegyszerbemosódás, és az elszántás.
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M		belül	40	A magas fűű gyepek fajszerenyedését okozza.
B02	Erdőgazdálkodás (beleértve az ültetvényeket is)	M		belül	20	A tarvágásos erdőművelés a természetes erdők leromlásához vezet.
F03.01.01	Vadak károkozása (túltartott vadállomány)	H		belül	80	A természetes erdőfelújulást megakadályozza. A gyepek és vizes élőhelyek feltörését okozza.
I01	Idegenhonos invazív fajok jelenléte	H	kívül	belül	70	A gyepek, erdők és vizes élőhelyek leromlásához vezet.
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	H		belül	60	A vizes élőhelyek, üde gyepek becserjésedéséhez, erdősüléséhez vezet.
M01	Abiotikus viszonyokban a klímaváltozás hatására bekövetkező változások	M	kívül		100	Az időjárási szélsőségek fokozódása miatt, ismétlődő aszályok és hirtelen csapadéktöbbletek jelentkeznek. A közösségi jelentőségű gyepek, erdő és vizes élőhelyekre ezek negatív hatással vannak.
M01.02	Aszály és csapadék-mennyiség csökkenése	H	kívül		100	Általános negatív hatás, a terület szárazodásához vezet.
M02.03	Fajok állomány-csökkenése, kihalása	M		belül	20	A mocsárrétek kiszáradása, degradálódása a jelölő fajok csökkenését, eltűnését okozza.

A területre potenciálisan ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H magas; M: közepes; L: kis jelentőségű	Hatás keletkezés helye (területen kívül)	Hatás keletkezés helye (területen belül)	Érintett terület nagysága %	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
M01	Abiotikus viszonyokban a klímaváltozás hatására bekövetkező változások	M	kívül		100	Az időjárási szélsőségek fokozódása miatt, ismétlődő aszályok és hirtelen csapadéktöbbletek jelentkeznek. A közösségi jelentőségű gyepek, erdő és vízes élőhelyekre ezek negatív hatással vannak.
M01.02	Aszály és csapadék-mennyiség csökkenése	H	kívül		100	Általános negatív hatás, a terület szárazodásához vezet.
M02.03	Fajok állomány-csökkenése, kihalása	M		belül	20	A mocsárrétek kiszáradása, degradálódása a jelölő fajok csökkenését, eltűnését okozza.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain találhatóak, mely a tervezési területen a pannon homoki gyepek, az üde magas fűvű kaszálók, illetve a valamikori Ős-Sárvíz ártérén kialakult mocsárrétek és fűz ligeterdők fenntartása.

A jelölő élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének javítása, az élőhelyek területi kiterjedésének, szerkezetének, jellegzetes fajösszetételének hosszú távú megőrzése. Ezzel összefüggésben prioritás a degradálódott élőhelyek állapotának helyreállítása, javítása is. A terület rendeltetés szerű tájhasználat, a 1.4.1. pontban felsorolt élőhelyek gyepeként való művelése, megfelelően ütemezett kaszálásos, illetve legeltetési hasznosítása. Az extenzív, hagyományos tájhasználat hozadéka, a területen előforduló jelölő fajként is javasolt kifestéskészítéssel, illetve védett növények mint pl. pókbangó, vagy a szibériai nőszirom, és állatfajok mint pl. a haris vagy a réti tücsökmadár életfeltételeinek javulása. A terület részét képező Tengelici Arborétum idős parkerdeinek védelme, tájképi és erdészeti értéke mellett az 1.4.2. pontban felsorolt itt élő jelölő állatfajok megőrzése érdekében.

Hosszabb távú cél, hogy a terület természeti értékei, illetve a természetvédelmi célkitűzésekkel összehangolt működés, gyepgazdálkodás, mint a térség hozzáadott értékei, minél szélesebb körben bemutatathatóak legyenek, kihasználva az ebben rejlő oktatási, ill. turisztikai, és munkalehetőségeket.

3.2. Kezelési javaslatok

A tervezési terület négy különálló egységből áll, különböző ökológiai sajátosságokkal. A nyugati egység, Öreg-sziget, egy mély fekvésű, valamikori Ős-Sárvíz meder, ami ma annak ártere. Rajta máig hagyományos rét és legelő gazdálkodás folyik. A középső két terület az Éri-patak változatos felszínű völgye, mely mélyebb fekvésű rétek és magasabb rövid fűvű homokdűnék váltakozásából áll. A jellemző tájhasználat a kaszálós rétgazdálkodás, a juh és szarvasmarhával történő legeltetés. A keleti egység egy homokháton kialakított erdővel borított arborétum, a tengelici Benyovszky-park, ahol erdőgazdálkodás folyik.

A tervezési terület kezelési javaslatai a jelölő élőhelyek és fajok ökológiai igényei mellett, a jelenleg folytatott gyepgazdálkodás kiemelt figyelembevételével lettek összeállítva. Az erdők esetében az ártéren található puhafa ligeterdők fennmaradása a cél, még az arborétumban található erdőknél a tájidegen faültetvények visszaszorítása mellett, a turisztikai és pihenést szolgáló kezelési célok is előtérbe kerültek.

A kezelési javaslatokat gazdálkodáshoz nem köthető, és gazdálkodáshoz köthető részekre osztottuk.

Gazdálkodáshoz nem köthető intézkedések

Településrendezési eszközök

A településrendezési eszközök külön előírásokat a területre nézve nem tartalmaznak. A tervezési területen – a jelölő élőhelyek által érintett területrészekben – 0%-os beépítési arány meghatározása célszerű. Kivételt képeznek a természetvédelmi célú bemutatáshoz és a legelőgazdálkodáshoz feltétlenül szükséges, illetve a már meglévő épületek, építmények.

Infrastruktúra-fejlesztés, turisztikai és ipari jellegű beruházások

A gépjárművel történő közlekedésre a meglévő földutak elegendők és használhatók, ezzel elkerülhetők a gyepterületek sérülése, károsodása. Burkolt, vagy stabilizált út, vagy a régi földutak átalakítása a területen nem javasolt.

Turizmussal összefüggő tevékenység a terület nagyobb részén nem jellemző. Kivételt képez a Tengelici Arborétum (Benyovszky park). Oktatási és turisztikai célú bemutatóterek kialakítása, hozzá kapcsolódó programokkal, amelyek segítségével bemutatható a Natura 2000 terület természetes élővilága, a hagyományos tájhasználat megőrzésében betöltött szerepe támogatandó.

A tervezési területen bányászat, homok, föld kitermelése nem javasolt.

Egyéb intézkedések

A tervezési terület technikai jellegű sportesemények rendezésére nem alkalmas, eseti üzése sem javasolt, mert a tevékenység a hagyományos tájhasználatba be nem illeszthető, továbbá a vegetáció maradandó károsodását okozhatja.

A terület a tulajdonosok engedélyével látogatható. Indokolt esetben a természetvédelmi hatóság korlátozásokat vezethet be.

Gazdálkodáshoz köthető intézkedések

A tervezési területre javasolt intézkedések a fenntartási tervben **Kezelési Egységeket (KE)** alkotnak. A kezelési egység a Natura 2000 területen belül azon élőhelyfoltok, amelyek egységes kezelése indokolt, illetve amelyeknél a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el.

A lehatárolás és a javaslatok megfogalmazása során elsősorban a terület legfőbb közösségi értékeit, a homoki gyepek, a magas fűvű kaszáló rétek, a mocsárrétek, ligeterdők és hozzájuk kötődő jelölő és védett növény és állatfajok ökológiai igényeit veszi figyelembe, törekedve a tájhasználatra jellemző egyszerűen kivitelezhető megoldásokra.

A kezelési javaslatok az élőhelyek ökológiai igényeihez igazodnak, jelentősen figyelembe véve a mezőgazdasági (gyep, szántó), az erdő-, a vad- és a vízgazdálkodási földhasználatok előírásait. A kezelési javaslatoknál prioritást élveztek a gyepgazdálkodás extenzív formái. A megfelelő gazdálkodási formák segítségével cél az özön gyomfajok visszaszorítása, és így a természetközeli gyepek állapot visszaállítása, a gazdálkodásba fogható gyepterület növelése.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalkozás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési javaslatok a hatályos 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletben⁴ foglaltakon alapulnak, de az érvényes agrár-környezetgazdálkodási célprogramok előírásait is figyelembe veszik.

Fentiek alapján nyolc kezelési egysége lett kialakítva, a KE0 utak, tanyák és telephelyek egységgel megemlítve, melyekre előírás csomag nem készült. A kezelési egység utal az érintett terület élőhely típusára⁵, tartalmazza a kezelési, fenntartási javaslatokat, azok indoklását, továbbá a terület fejlesztési és rekonstrukciós javaslatait, esetleges fajvédelmi, kutatási és monitoring lehetőségeit.

A tervezési terület kezelési egységei

Kód	Kezelési egység	Élőhely Natura 2000 kód	Érintett művelési ág
KE0*	Utak, tanyák		út, kivett
KE1	Magas fűvű üde gyepek kezelése	6440, 6510	gyep
KE2	Száraz, félszáraz gyepek kezelése	6260	gyep

⁴ 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól

⁵ Bölöni et. al. (2010): Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR)

KE3	Spontán cserjésedő, erdősülő területek kezelése		gyep
KE4	Agrár élőhelyek kezelése		szántó
KE5	Vizes élőhelyek kezelése		nádas, kivett mocsár, vízállás, patak, gyep
KE6	Ligeterdők, facsoportok, fasorok kezelése	91E0	erdő, gyep
KE7	Arborétum kezelése		erdő
KE8	Idegenhonos fafajok uralta erdők kezelése		erdő

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a jövőben kívánatos gazdálkodásra. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához.

A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási rendeleteken keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé.

3.2.1.1. Mezőgazdálkodás

3.2.1.1.1. Gyep területek kezelése

KE1 – Magas fűvű üde gyepek kezelése

(a) Kezelési egység kódja: KE1

(b) Kezelési egység meghatározása: A Sárvíz és az Éri-patak mellett, mozaikosan elhelyezkedő magas fűvű üde gyepterületeinek összessége.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- **Érintett ÁNÉR élőhelyek:** (E1) Franciaperjés rétek, (D34) Mocsárrétek, (OB) Jellegtelen üde gyepek, (OF) Magaskórós ruderalis gyomnövényzet

- **Érintett Natura 2000 élőhelyek:** (6440) Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei, (6510) Sík és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az éves időjárás körülmények figyelembevételével és kíméleti területek mozaikos kijelölésével a nedves gyepek extenzív kaszálása javasolt. A kaszálások alkalmával 15 cm-es tarló meghagyása, minden esetben indokolt. Az inváziós fajok visszaszorítására törekedni kell.

A magas természetességű, nagy biodiverzitású üde- és nedves gyepek legeltetése nem javasolt. A kevésbé természetes, özönfajokkal fertőzött gyepek extenzív legeltetése, legeltetési terv készítésével engedélyezhető.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A hatályos jogszabályok értelmében a tervezési terület valamennyi gyep hasznosítású területeire a 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletben meghatározott földhasználati szabályok vonatkoznak

kötelezően.

Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok:

Kód	Kategória 1	Kategória 2	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	agrotechnika	Felülvetés nem megengedett
GY02	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	agrotechnika	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
GY09	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	agrotechnika	Fogasolás nem megengedett
GY22	javasolt mg-i műveletek	használat	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás
GY23	javasolt mg-i műveletek	avarosodás megakadályozása	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását
GY24	javasolt mg-i műveletek	avarosodás megakadályozása	Gyeppek természetvédelmi szempontú égetése csak a nemzeti park engedélyével történhet
GY28	javasolt mg-i műveletek		A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórton jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell
GY29	javasolt mg-i műveletek		Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges
GY31	javasolt mg-i műveletek		A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
GY34	javasolt mg-i műveletek		Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni
GY44	legeltetés	legeltetési sűrűség	A legeltetési sűrűséget a működés szerinti nemzeti parkkal egyeztetni szükséges
GY46	legeltetés	legeltetési időszak	Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos
GY48	legeltetés	legeltetési mód	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY59	legeltetés	legeltetési mód	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY67	legeltetés	legeltethető állatok	Legeltethető állatfaj: szarvasmarha
GY68	legeltetés	legeltethető állatok	Legeltethető állatfaj: juh
GY71	kaszálás	kaszálási időpont	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
GY79	kaszálás	kaszálási mód	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti

			park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY92	kaszálás	kaszálási mód	A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY102	kaszálás	kaszálatlan terület	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegélyélőhelyek a kaszálatlan területbe beletartozhatnak.
GY104	kaszálás	tisztító kaszálás	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges
GY109	kaszálás	tisztító kaszálás	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül
GY117	egyéb	rekonstrukció	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges
GY120	egyéb	rekonstrukció	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható
GY122	legeltetés	legeltetési mód	A legelésbiztosított területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani
GY123	javasolt mg-i műveletek		A fás legelő fájának felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével biztosítani kell.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A tervezési terület gyepeinek szélein, több helyen elszántás tapasztalható, melyeket szántóként művelnek. Kívánatos lenne az elszántott területek kimérése és újragyepesítése, ezzel helyreállítani a valamikori legelők és kaszálók területi arányát.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység magas természetességű üde gyepeinek legeltetése, a degradálódás elkerülése érdekében, nem kívánatos. A kevésbé természetes, gyomos gyepeinek fenntartását a kaszálás vagy a kíméletes legeltetés egyaránt szolgálhatja. A gyepek vízellátottsági és gyomosodási foka, természeti értéke kis területeken is nagymértékben eltérhet, ezért a fennmaradó kaszálatlan területeket ennek figyelembevételével kell kijelölni. A fennmaradó kaszálatlan területek, a kaszálási időpontok elnyújtásával elősegítik a lágyszárú növényzet terméserését és szaporodását. A kíméleti területek elősegítik a földön fészkelő madarak mint pl. a haris, a réti tücsökmadár, vagy a sárga billegető költését, továbbá a gerinctelen faunának bújóhelyet, szaporodási és táplálkozási feltételeket biztosítanak. A magasabb 10-15 cm-es tarló meghagyásával történő gépi kaszálás következtében a gyepek gerinctelen faunája és a velük táplálkozó állatcsoportok is megvédhetők.

KE2 – Száraz, félszáraz gyepek kezelése

(a) Kezelési egység kódja: KE2

(b) Kezelési egység meghatározása: Az Éri-patak mentén található homokbuckák gyepjei.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- ***Érintett ÁNÉR élőhelyek:*** (H5b) homoki sztyepprétek, (OC) Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek, (OD) Lágyszárú özőnfajok állományai (selyemkórós típus)

- ***Érintett Natura 2000 élőhelyek:*** (6260*) Pannon homoki gyepek

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az éves időjárási körülmények figyelembevételével a gyepek juhval történő mozaikos extenzív legeltetése, az inváziós fajok visszaszorítására kaszálással történő gazdálkodás javasolt.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A hatályos jogszabályok értelmében a tervezési terület valamennyi gyepterületére a 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletben meghatározott földhasználati szabályok vonatkoznak.

Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok:

Kód	Kategória 1	Kategória 2	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	agrotechnika	Felülvetés nem megengedett
GY02	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	agrotechnika	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
GY09	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	agrotechnika	Fogasolás nem megengedett
GY23	javasolt mg-i műveletek	avarosodás megakadályozása	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását
GY24	javasolt mg-i műveletek	avarosodás megakadályozása	Gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a nemzeti park engedélyével történhet
GY28	javasolt mg-i műveletek		A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell
GY29	javasolt mg-i műveletek		Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges
GY44	legeltetés	legeltetési sűrűség	A legeltetési sűrűséget a működés szerinti nemzeti parkkal egyeztetni szükséges
GY46	legeltetés	legeltetési időszak	Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos
GY59	legeltetés	legeltetési mód	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal
GY68	legeltetés	legeltetési mód	Legeltethető állatfaj: juh
GY80	kaszálás	kaszálási mód	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni
GY104	kaszálás	tisztító kaszálás	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges
GY109	kaszálás	tisztító kaszálás	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül
GY117	egyéb	rekonstrukció	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges
GY122	legeltetés	legeltetési mód	A legeltetéskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység pannon homoki gyepeinek kiterjedés a mainál jelentősen nagyobb volt. A valamikori területén jelenleg szántóföldi gazdálkodás folyik. A szántók visszagyepesítése és legelőként történő hasznosítása a kezelési egység kiemelt élőhelyrekonstrukciós feladata.

Érdemes megfontolni a korábbi ürgeelőfordulási helyek alkalmassága és kezelésének hosszútávú biztosítása mellett az ürge (*Spermophilus citellus*) körültekintő visszatelepítését.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység Pannon homoki gyepei a Kárpát-medence bennszülött, reliktum vegetáció típusa, melynek megőrzése hazánk kiemelt természetvédelmi feladata. A száraz gyepek gyepek fenntartását legjobban a juhval történő, időszakos, extenzív legeltetés szolgálhatja. A megfelelő állatszám megállapításával a homoki gyepek éves vegetáció dinamikája fenntartható, a gyomosodás visszaszorítható.

KE3 – Spontán erdősülő, cserjésedő területek kezelése

(a) Kezelési egység kódja: KE3

(b) Kezelési egység meghatározása: Spontán erdősülő, cserjésedő területek. A Sárvíz és az Éri-patak mentén mozaikosan előforduló, nem vízben álló bokrosok.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- **Érintett ÁNÉR élőhelyek:** (P2a) Üde és nedves cserjések, (P2b) Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

- **Érintett Natura 2000 területek:** -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A tervezési területen nagyobb kiterjedésű cserjések nem találhatók. A területre jellemző kis üde cserjefoltok védelme, megóvása kívánatos, azok kivágása nem szükséges.

A szórtan, egyesével vagy kisebb csoportokban előforduló idős vadgyümölcsfák fokozott védelmet érdemelnek.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egység jelentős részben gyepek művelési ágú területen fekszik, vagy azok szegélyterületeit is érinti, így a 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletben meghatározott földhasználati szabályok az irányadók. Az egyedül álló idős őshonos fák és cserjék kímélendők.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Kategória 1	Kategória 2	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY14	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	agrotechnika	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos
GY26	javasolt mg-i műveletek		Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező
GY28	javasolt mg-i műveletek		A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell
GY29	javasolt mg-i műveletek		Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges
GY30	javasolt mg-i műveletek		A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsméret felett) és a vadgyümölcsök (törzsméret megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	javasolt mg-i műveletek		A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni

			kell
GY120		rekonstrukció	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A tervezési terület szélén, ahol szántófölddel érintkezik a terület, 2-3 m széles sávban az őshonos cserjék megőrizendők. A kezelési egységben előforduló üde őshonos cserjék és fák védendő, célállapot lehet fás legelők kialakítása.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A terület őshonos cserjései és fái a kezelési egység élőhelyeire kedvező hatással vannak. A cserjések számtalan rovar és madárfajnak adnak élőhelyet. A terület szegélyén előforduló bokrosok a szántók felől érkező bemosódást csökkentik. A szórtan előforduló magányos, vagy kisebb csoportokban előforduló őshonos idős vadgyümölcsfák természetvédelmi értékük mellett, tájképi értékkel is bírnak.

3.2.1.1.2. Szántó területek kezelése

KE4 – Agrár élőhelyek kezelése

(a) Kezelési egység kódja: KE4

(b) Kezelési egység meghatározása: A tervezési terület szélein szórtan előforduló szántóföldek.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- ***Érintett ÁNÉR élőhelyek:*** (T1) Egyéves intenzív, szántóföldi kultúrák, (T2) Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák

- ***Érintett Natura 2000 területek:*** -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A szántóföldi gazdálkodást úgy kell folytatni, hogy a szántókkal érintkező gyepek, cserjések, ligeterdők, vizes területek ne sérüljenek. Vegyszeres kezelés esetén fokozottan figyelni kell az elsodródásra. Az alkalmazott agrotechnikában törekedni kell a természetbarát szerek használatára. A területen található szántókon javasolt a környezettudatos gazdálkodás és a fenntartható mezőgazdálkodási gyakorlat kialakítása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

A „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendeletben megfogalmazott előírások, valamint a Kölcsönös megfeleltetés előírásainak betartása.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Kategória	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ09	környezetvédelem	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni
SZ10	környezetvédelem	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya

		nem deponálható
SZ14	növényvédelem	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni
SZ19	növényvédelem	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett
SZ21	növényvédelem	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos
SZ22	növényvédelem	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos
SZ24	növényvédelem	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen
SZ43	vetésváltás	Fás szárú energetikai ültetvény telepítése tilos
SZ52	élőhelyrekonstrukció	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel
SZ54	élőhelyrekonstrukció	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását
SZ63	gyepesítés részletes előírásai	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ67	egyéb	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők
SZ68	egyéb	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fák-ból álló sövény, illetve fasor kell legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell
SZ74	élőhelyrekonstrukció	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az elszántott területek kimérése és azok újragyepesítése kívánatos a területen. A szántók gyepművelés ágba történő átsorolása hosszú távú természetvédelmi célkitűzés.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántók intenzíven művelt területek, a gyomosodás és az esetleges elszántás miatt folyamatosan kontroll alatt tartandó területek. A javasolt kezelési előírások csökkenthetik a szántóföldi gazdálkodás káros hatásait, amivel növelhető a terület természetvédelmi értéke. Hosszútávú természetvédelmi végcél a gazdálkodási forma szerkezetátalakítása, gyepgazdálkodás, a szántóföldi gazdálkodás teljes felszámolása.

3.2.1.1.3. Vizes területek kezelése

KE5 – Vizes élőhelyek kezelése

a) Kezelési egység kódja: KE5

(b) Kezelési egység meghatározása: A tervezési területen az Éri-patak és mellékcsatornáit kísérő mély fekvésű, vizes mozaikok.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- Érintett ÁNÉR élőhelyek: (B1a) Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások, (B2) Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet, (B4) Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek, (B5) Nem zsombékoló magassásrétek, (BA) Fragmentális mocsári

és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál, (J1a) Fűzlápok, (OA) Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek, (U9) Állóvizek

- Érintett Natura 2000 területek: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység nádasai, magassásosai, zsombékosai és bokorfüzesei az év jelentős részében víz alatt vagy nedves talajállapotban vannak. Ezeken a területeken a gazdálkodás nem jellemző és természetvédelmi szempontból nem is szükséges, hasznosítás mentes területként javasolt kezelni. Kivételt képezhetnek a nádasok. A nádgazdálkodást, a nádaratást, extenzív módon, időbeli és térbeli korlátozások mellett, kíméletes módon végezhető.

A kezelési egységben az Éri-patak, és annak mellék árkainak tisztítása, és ezzel a vízelvezetés felgyorsítása nem kívánatos. A vizes élőhelyeken a tavaszi, nyár elején jelentkező belvizek elvezetése nem szükséges, természetvédelmi kezelési cél annak megőrzése.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 hálózatba tartozó vizes élőhelyekre jelenleg nincs átfogó támogatási program, kivételt képeznek ebből valamelyest a nádasok. A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X18.) Kormányrendelet értelmében, az azon kialakult nádasok irtásához be kell szerezni a területileg illetékes természetvédelmi hatóság engedélyét. Természetvédelmi szempontból azonban ez a beavatkozás a területen nem, vagy csak részben kívánatos.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Kategória 1	Kategória 2	Vizesterületekre vonatkozó előírások
V06		fajvédelem	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás
V07		területhasználat	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos
V41	nádas		A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani
V42	nádas		A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell
V43	nádas		A nádaratás befejezéséről értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot
V44	nádas		A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni
V45	nádas		November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével
V51	nádas		A nádas minimum 30-40%-át nem szabad learatni
V56	nádas		A nádaratás csak fagyott talajon végezhető
V57	nádas		A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell
V66	agrotechnika		A legeltetés tilos

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési, javaslatok:

A kezelési egység javaslataival, az aranyvesszővel fertőzött részek kaszálásával a kezelési egység élőhelyrekonstrukciója is megoldható. A lecsapolást szolgáló vizesárok szerepét felül kell vizsgálni, ahol lehetséges biztosítani kell a vízvisszatartást.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység nádasai, magassásosai, zsombékosai és bokorfüzesi természetvédelmi szempontból legértékesebb élőhelyei. Ezek a területek számtalan védett növény és állatfaj, többek között a térség egyetlen és legnagyobb gémtelepének az élőhelye. A kezelési egység hasznosításmentes területként történő kezelése biztosíthatja élőhelyeinek hosszútávú fennmaradását. Az extenzív, tervezett nádgazdálkodás nem veszélyezteti annak állatvilágát, kíméleti területekkel biztosítható egyes madárfajok téli búvóhelye, kora tavaszi költése, illetve egyes rovarfajok teljes éves élőhelyigénye.

3.2.1.2. Erdőgazdálkodás

KE6 – Ligeterdők, fasorok, facsoportok kezelése

(a) Kezelési egység kódja: KE6

(b) Kezelési egység meghatározása: A Sárvíz és az Éri-patak völgyében mozaikosan előforduló kisebb kiterjedésű facsoportok, erdők.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- **Érintett ÁNÉR élőhelyek:** (J4) Fűz nyár ártéri erdők, (RA) Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, (S7) Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok, (P3) Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítések,

- **Érintett Natura 2000 területek:** (91E) Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*AlnoPadion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A fűz és nyárliget erdők felújítása során a természetes felújítás alkalmazása javasolt. Amennyiben a természetes felújítás nem eredményes, csak a területen őshonos fafajok magvetése, csemetézése engedhető. A tarvágás mint kizárólagos véghasználati mód, kerülendő.

A kitermelt faanyag jó természetességi állapotú gyepeken, tisztásokon keresztül való szállítását és ezeken az élőhelyeken való depózását lehetőség szerint kerülni kell, Amennyiben természetes gyepeket érinti a fenti folyamat, úgy a gyepek helyreállításáról (faanyag, kéreg, fűrészpor maradéktalan elszállítása, talaj elegyengetése) gondoskodni kell.

A facsoportok által közrezárt tisztások, kisebb mocsarak gyep jellegét megváltoztató művelés (pl. erdősítés, vadföld létesítés), mivel az több esetben jelölő élőhely, megakadályozandó.

A fakivágásokat a cserjék kíméletével, a vegetációs időn kívül, lehetőleg fagyos időben javasolt végezni.

A gazdálkodással érintett erdőkben és fásításokban, az elegyesség és az állományszerkezeti változatosság megőrzése, bővítése, az idegenhonos fafajok kitermelése, álló és fekvő holtfa visszahagyása, minden esetben természetvédelmi szempontból indokolt. Az ártéren a célállomány a vegyes korú és fafaj összetételű fűz, nyár, és kőris ligeterdők létrejötte. A kezelési egység idős szoliter kőrisfái védendő.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a Nagydorogi Körzet erdőterve alapján végezheti a gazdálkodó.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Kategória	Erdőterületekre vonatkozó előírások	Megjegyzés
E01	adminisztráció	A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében	
E02	adminisztráció	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése	
E03	adminisztráció	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés	
E05	egyéb	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése	
E06	egyéb	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése	
E09	egyéb	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembevételével	
E11	egyéb	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részleteként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával	
E13	erdőszegély	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel)	
E25	fajvédelem	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében)	
E26	állománynevelés	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban	
E28	állománynevelés	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve ehetőség szerinti teljes eltávolítása	
E30	állománynevelés	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető	

		faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is	
E32	véghasználat	A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágásos véghasználatakor csak kisebb, legfeljebb 0,5 ha-os összefüggő vágásterület alkalmazása, egymástól minél távolabb olyan módon, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg	
E36	véghasználat	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása	
E47	felújítás	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása	
E51	felújítás	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal	
E54	felújítás	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása	
E57	felújítás	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása	
E58	felújítás	Az erdősitések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása	
E62	felújítás	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználat és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása	
E64	felújítás	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználat során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is)	
E68	inváziós növényfajok visszaszorítása	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően	
E75	erdővédelem	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják	
E77	állománynevelés	Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével	
E78	erdőszegély	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása	
E81	egyéb	Faanyag közelítése csak fagyott talajon	
E82	felújítás	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők	
E87	egyéb	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása	
E94	egyéb	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével	A nagy cincérek (havasi cincér, nagy hőscincér, gyászscincér) megőrzése érdekében alkalmazandó

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési javaslatok alkalmazásával biztosítható a kezelési egység jelölő élőhelyének rekonstrukciója. Az ártéren a célállomány a vegyes korú és fafaj összetételű fűz, nyár, kőris ligeterdők létrejötte.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A Sárvíz ártéren és az Éri-patak mentén a fűz, illetve fehér nyár dominálta facsoportok, kisebb erdőfoltok alkotta mozaikok a tájalkotók. A kezelési egységben a fűzligetei természetvédelmi szempontból érzékeny és jelentős értéket képviselnek, fontos rovar és madár és emlős élőhelyek. Megóvásuk, bővítésük kiemelt természetvédelmi kezelési feladat. Az erdőfoltok a tervezési egységben a terület tájképi értékét is meghatározzák, azt jelentős mértékben növelik.

KE7 – Arborétum kezelése

(a) Kezelési egység kódja: KE7

(b) Kezelési egység meghatározása: A tervezési területen található arborétum, a Benyovszky-park erdői és parkjai.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- ***Érintett ÁNÉR élőhelyek:*** (P6) Arborétumok, parkok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával

- ***Érintett Natura 2000 területek:*** -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az arborétum erdőiben a gazdálkodás során a folyamatos erdőborítás biztosítása a kívánatos, így a véghasználatok teljes mellőzése a cél. Emellett az idős fák arányának és álló és fekvő holtfa mennyiségének megőrzése, meghagyása szükséges.

A tarvágás mint kizárólagos véghasználati mód, kerülendő.

A fakivágásokat a cserjék kíméletével, a vegetációs időn kívül, lehetőleg fagyos időben javasolt végezni.

Az arborétumban gazdálkodással érintett erdőkben az elegyesség és az állományszerkezeti változatosság megőrzése, bővítése, a park telepített idős példányainak megőrzése mellett indokolt.

A szomszédos területek felől terjeszkedő akácot minden eszközzel vissza kell szorítani, hogy az élőhely degradálódását megakadályozzuk.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a Nagydorogi Körzet erdőterve alapján végezheti a gazdálkodó.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Kategória	Erdőterületekre vonatkozó előírások	Megjegyzés
E01	adminisztráció	A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében	
E03	adminisztráció	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés	
E06	egyéb	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése	
E09	egyéb	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembevételével	
E11	egyéb	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részleteként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával	
E16	fajvédelem	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása	
E26	állománynevelés	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban	
E28	állománynevelés	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása	
E30	állománynevelés	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is	
E36	véghasználat	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása	
E47	felújítás	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása	
E51	felújítás	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal	
E54	felújítás	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása	
E57	felújítás	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása	
E58	felújítás	Az erdősitések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása	
E62	felújítás	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználatára és felújítására a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása	
E64	felújítás	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatára során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is)	
E68	inváziós	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon	

	növényfajok visszaszorítása	és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően	
E69	inváziós növényfajok visszaszorítása	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása	
E75	erdővédelem	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják	
E77	állománynevelés	Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével	
E78	erdőszegély	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása	
E81	egyéb	Faanyag közelítése csak fagyott talajon	
E82	felújítás	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők	
E87	egyéb	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása	
E94	egyéb	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével	A nagy cincérek (havasi cincér, nagy höscincér, gyászscincér) megőrzése érdekében alkalmazandó

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési javaslatok alkalmazásával biztosítható a kezelési egység erdőinek rekonstrukciója.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A Benyovszky-park Tolna megye első védett természeti területe. A kastély körül angolparkot alakítottak ki, amely az elmúlt évtizedekben kezelés hiányában sokat veszített értékéből. A legutolsó felmérés során 50 fafajt mutattak ki, melyek közül hazánkban egyedül itt található kalábrisai feketefenyő és a patak felduzzasztásával kialakított horgásztó szigetein álló virginiai mocsárciprusok a legjelentősebbek. Az arborétum idegenhonos öreg fái jelentős természetvédelmi, erdészeti és tájképi értéket képviselnek. Az őshonos fafajú idős erdőkkel együtt biztosítják a parkban élő madár-, a jelölő rovar- és denevér fajok élőhelyét. A kezelési egység javaslatai mely az őshonos állományok arányának növelését célozza, hosszútávon elősegíti a jelölő állatfajok védelmét.

KE8 – Idegenhonos fafajok uralta erdők kezelése

(a) Kezelési egység kódja: KE8

(b) Kezelési egység meghatározása: Idegenhonos fafajok uralta erdők. A tervezési területen mozaikosan, spontán feljövő akácok.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- **Érintett ÁNÉR élőhelyek:** (S1) Ültetett akácosok, (S2) Nemes nyarasok, (S3) Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők, (S4) Erdei- és fekete fenyvesek, (S6) Nem őshonos fafajok spontán állományai, (P8) Vágásterületek

- **Érintett Natura 2000 területek:** -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A tervezési területen az idegenhonos erdők nem kívánatosak. Az akác terjedését meg kell akadályozni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a Nagydorogi Körzet erdőterve alapján végezheti a gazdálkodó.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Kategória	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E05	egyéb	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése
E06	egyéb	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése
E09	egyéb	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembevételeivel
E11	egyéb	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részleteként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával
E30	állománynevelés	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is
E41	véghasználat	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása
E47	felújítás	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása
E51	felújítás	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal
E54	felújítás	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása
E57	felújítás	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása
E58	felújítás	Az erdősitések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása
E62	felújítás	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználat és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása
E64	felújítás	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználat során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is)
E68	inváziós növényfajok visszaszorítása	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lág- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően
E69	inváziós növényfajok visszaszorítása	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása

E75	erdővédelem	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják
E81	egyéb	Faanyag közelítése csak fagyott talajon
E82	felújítás	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység javaslatának alkalmazásával a tájidegen faültetvények élőhelyrekonstrukciója megoldható. Javasoljuk a spontán feljövő akácerdők erdő művelés ágból történő kivonását és helyén a pannon homoki gyeppel visszaállítást.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A tervezési terület akácosai nem csak területfoglalásuk miatt, hanem fertőzőképességük miatt is hatalmas veszélyt jelentenek a terület jelölő pannon homoki gyeppel élőhelyeire, és annak védett és jelölő értékeire. Ezért minél hamarabb erdő művelés ágból történő kivonásuk, illetve szórvány állományainak felszámolása elősegíti a kiemelt jelentőségű élőhely védelmét.

3.2.1.3. Vadgazdálkodás

A tervezési területen a vadászható vadfajok közül a vaddisznó és az őz a terület eltartó képességéhez képest, jelentősen túltartott. Mindkét faj, a táplálkozási szokásaik miatt, jelentős természetvédelmi károkat okoz. A terület bokros, vizes élőhelyei kiváló búvóhelyet kínálnak. A vaddisznó főleg a tavaszi aspektusban kiterjedt túrasi károkat okoz. A túrák helyén megindul a gyomosodás. A vízhez kötött kételtűek szaporodásában, a földön fészkelő madárfajok fészkeiben, illetve a geofiton lágyszárú növények gyöktörzseiben és hagymáiban jelentős károkat okoz. Az őz az erdőújulatok rágásával károsítja.

Javasoljuk, hogy a vadgazdálkodási hatóság által elfogadott éves vadgazdálkodási tervben meghatározott lelővéseket a vadgazdálkodók teljesítsék, és az esetleges módosítások csakis az állományok további csökkentésére irányuljanak.

Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításakor a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény és a végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendeletben előírtak figyelembevételével kell eljárni.

A létesítmények elhelyezése, megközelítése során a jelölő élőhelyek és értékek sérülését, károsodását kerülni kell.

Vadgazdálkodási létesítmény kihelyezést az illetékes nemzeti parkkal egyeztetni kell.

3.2.1.4. Vízgazdálkodás

A tervezési területet a Sárvíz mellékága az Éri-patak érinti, a patak meder csak helyenként a Natura 2000 hálózat része. A patak a terület nedves- és üde gyepek vízellátottságára, a talajvízszint ingadozásra jelentős hatást gyakorol. Az Éri-patak több kisebb mellékárok, belvízelvezető csatorna vizét is összegyűjti. A Benyovszky-parkban a patak felduzzasztásával egy kis kiterjedésű pihenő tavat hoztak létre.

Az Éri-patakot és mellék vízelvezető árkainak, medrét, vízi és vízparti vegetációját érintő

fenntartási munkák egyes jelölő fajok esetében csökkentik a meghatározó, természetes élőhelyfoltok (vízbe lógó fák, gyökerek, békalencsések, stb.) kiterjedését, valamint csökkentik a víztér leárnyékoltságát, ezért azok teljes eltávolítása nem kívánatos.

Törekedni kell arra, ahol természetes parti vegetáció alakult ki, abból a bel- és árvízvédelem figyelembe vétele mellett, a lehető legnagyobb arány maradjon meg. Ilyen módszer lehet a vízfolyás egyik partjáról végzett gépi munka vagy idős faegyedek megkímélése. Ahol erre lehetőség van, javasoljuk a mederben történő víztározásának lehetőségének megvizsgálását, ezzel, a környező területeken, főleg gyepek, mocsarak, ligeterdők esetében, vízviszatarást, talajvízszint emelést lehet elérni. A további medermélyülést meg kell akadályozni.

Az Éri-patak és csatornáinak időszakos vízkárelhárítási, és vízrendezési fenntartási munkáinak kivitelezését megelőzően, természetvédelmi-ökológiai szempontokat figyelembe vevő, aktuális vízkárelhárítási és vízrendezési terv készítését és egyeztetését javasoljuk a működési terület szerint illetékes Nemzeti Park Igazgatósággal.

A belvízelvezetéssel kapcsolatos szabályozást a 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet tartalmazza.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A javasolt kezelési intézkedések betartása, alkalmazása révén a tervezési terület élőhelyrekonstrukciója is biztosított.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A kezelési egységekben javasolt területhasználat biztosíthatja az előforduló jelölő növény és állatfajok védelmét. Külön fajvédelmi intézkedések nem szükségesek.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

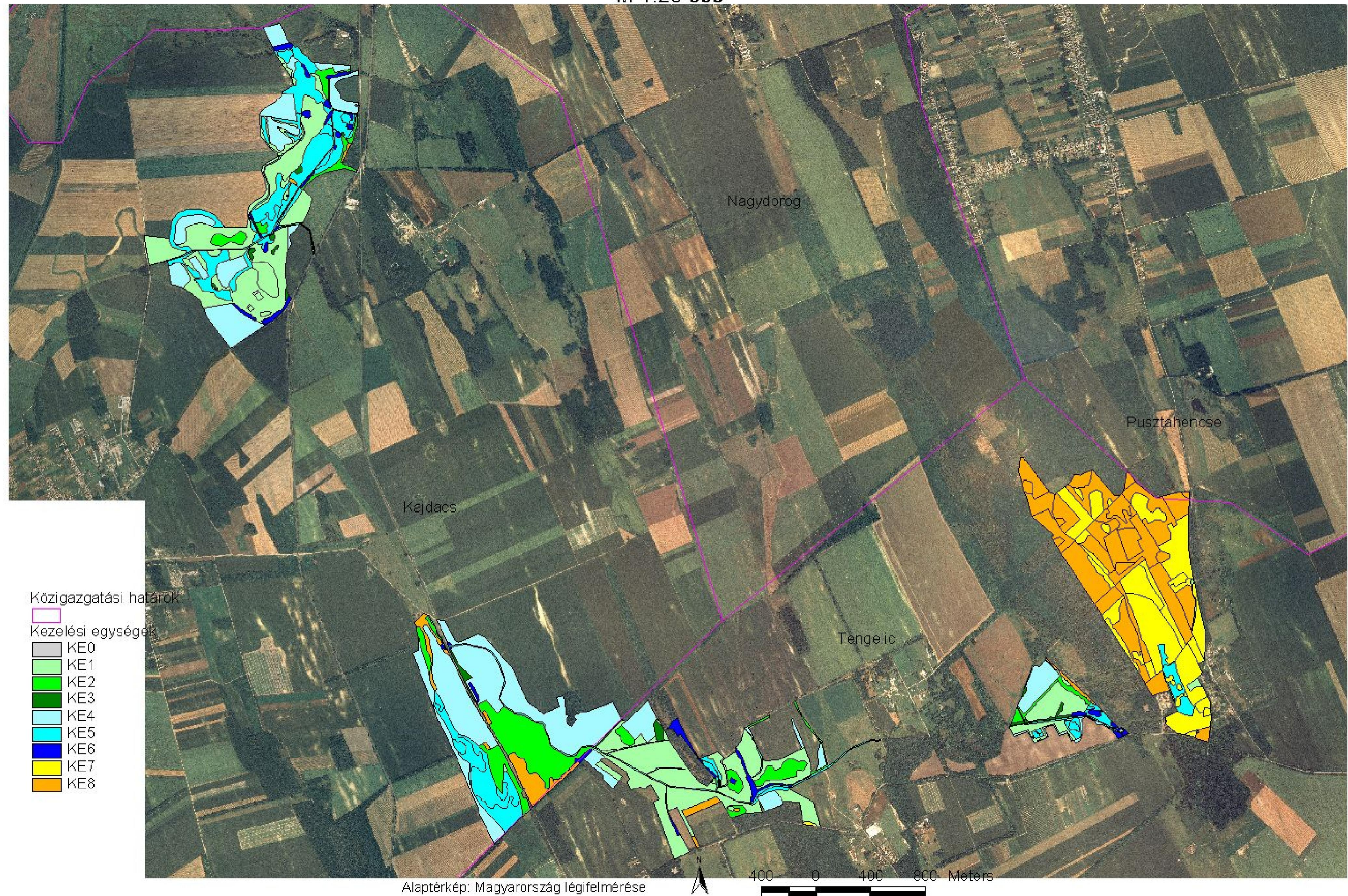
A terület kijelölésekor, és a terv készítésének évében az alapadatok, jelölő élőhelyek, jelölő fajok, felmérése megtörtént. A területen a gerinctelen állatcsoportok fajspecifikus alapfelmérése hozhat még új eredményeket. A tervezési területen faj és élőhely szintű kutatás jelenleg nem folyik.

A jelölő élőhelyek esetében a területen monitorozó tevékenység nem történt, és jelenleg sem folyik. Az élőhelyek viszonylagos kis kiterjedése miatt, országos monitorozó mintavételi hely kijelölése nem javasolt.

3.2.5. Melléklet

Kezelési egységek térképe

2. térkép
A HUDD20070 Tengelici rétek kJTT
kezelési egységeinek térképe
M 1:25 000

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Alapvetően az egységes területalapú támogatások (22/2010. (III.16.) FVM rendelet) és azon felül a mező- és erdőgazdálkodás során, a kötelező előírások miatt igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú, önkéntesen vállalt mező- és erdőgazdálkodási támogatások tartoznak ide.

A területet 16 MEPAR blokk érinti, összesen 612,5 ha területtel, melyből 300 ha támogatható, utóbbi a teljes terület 66 %-a, tehát igen nagy potenciált az önkéntes vállalkásokon alapuló kezelés megvalósításában.

A helyzetet azonban nehezebbé teszi, hogy a terület 80%-a magán terület, így a tulajdonosok szándékán múlik, hogy a túlnyomó részt támogatható gyepi területek kezelésekor vállalnak-e természetvédelmi jellegű korlátozásokat, azaz a természetvédelmi kívánalmaknak megfelelően kezelik-e a területet.

Szerencsére a tulajdonosok túlnyomó többsége a Natura 2000 jogcímen adható területi támogatásokat igényli, így a természetvédelmi szempontú kezelés lehetőségei többnyire adottak.

1. Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések, csak igénylés esetén jár!

– A 269/2007. (X. 18.) Korm. sz. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a Natura 2000 területek gyepjeire vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján, ezért a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe.

– A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrésztlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben levő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől a faállomány korától és összetételétől függ.

2. Nem termelő mezőgazdasági beruházások önkéntesen igénybe vehető támogatások.

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjólét értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (pl. madárodúk telepítése).

A Natura 2000 területektől függetlenül, a fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára elérhető az egységes területalapú támogatás (SAPS), melynek mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt, miniszteri rendeletben. Jelenleg a 23/2013. (IV.9.) VM rendelet hatályos. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Gyepgazdálkodás

Gyepeknél a területalapú támogatáson kívül az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok támogatása esetén javasolt az extenzív gyepgazdálkodás vagy az ökológiai gyepgazdálkodás célprogramokat igénybe venni.

A jelenlegi támogatási rendszer a legeltetés esetére kötelezően előíró tisztító kaszálás, és a kaszálás esetére előíró, legalább évi kétszeri kaszálás esetében egyértelműen ellentétesek a természetvédelmi érdekekkel. Mindkettő fajszegény, bár agrotechnikai szempontból ápoltnak tűnő kaszálók kialakulását eredményezi, ami gyökeresen ellentétes a Natura 2000 célkitűzésekkel. A kaszálatlanul maradó terület kijelölésénél általában a parcella szélét javasolják, az ellenőrizhetőség és a tényleges hatásosság azonban ezt nem indokolja, legalább ilyen létjogosultsága van a parcella közepi lábön hagyott növényzetnek is.

A javasolt változtatás mind az extenzív, mind az ökológiai legeltetés esetén, a magas természetességű gyepeknél, a kaszálás kötelező voltának eltörlése, az extenzív és ökológiai kaszáláskor az évi kétszeri kaszálás tiltása, kivéve, ha egyeztetés történik a terület természetvédelmi kezelőjével, az illetékes nemzeti park igazgatósággal.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz. Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást.

Fontos lenne a nem művelt területek agrártámogatására és nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is. pl. gyep művelés ágú terület elnádásodásakor..

Erdőgazdálkodás

Az erdőterületek jelenlegi támogatásával két lényeges probléma merül fel: az állami tulajdonú gazdálkodók támogatásokból való kizárása és az elérhető programok túlságosan általános jellege.

A jövőben javasolt az állami tulajdonú gazdálkodókra is kiterjeszteni a kompenzációs támogatás igénybevételének lehetőségét. Ezzel az állami gazdálkodók is ösztönözhetőek lennének a földhasználati szabályok pontosabb betartására. Emellett fontos lenne kompenzáció mértékét az erdőtervben előírt természetvédelmi célú korlátozások függvényében megállapítani.

A jelenleg erdő-környezetvédelmi program célprogramjait a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési előírások képeznék, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. Az erdőtervben rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás.

3.3.2. Pályázati források

A tervezési területen pályázati forrásból (KEHOP, LIFE/LIFE+) indítására vagy abban való részvételre van leginkább lehetőség.

Jelenleg nem ismert futó, vagy előkészítés alatt levő természetvédelmi célú pályázat a tervezési

területen.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A projekttervben elfogadottak szerint a következő kommunikációs eszközök elvégzése volt várható:
- **jegyzőkönyvezett terepbejárás** (önkormányzati hirdetmény illetve közvetlen megkeresés alapján az érintettek és érdeklődők az ügyfél vezetése mellett megtekintik a területet és megismerik az alapvető értékeket, célokat, emellett egyeztetésre is lehetőség nyílik)

megvalósulása: a terv egyeztetési változatának bemutatásakor eleve csekély érdeklődés mutatkozott, a jelen lévők nem tartottak igényt a terepi bejárás megtartására

- **falufórum** (részletes beszámoló a lakosság, az érintett gazdálkodók, és más érintettek számára a fenntartási terv készítésének addigi eredményeiről, véleménynyilvánítás biztosítása)

megvalósulása: A 2014. július 31-én megtartott fórumon a részvétel szerény volt, holott a közvetlenül, vagy hirdetmény útján közvetve meghívottak köre a kis területhez viszonyítva szélesnek nevezhető. A fórumon bemutatásra került a terv, a felmerülő kérdéseket pedig megvitatták a jelen lévők. Az eseményről jelenléti ív és jegyzőkönyv készült.

- **önkormányzati közzététel**, (a fenntartási terv eredményeinek elérhetősége, a mind szélesebb körű ismertség, nyilvánosság és véleménynyilvánítás biztosítása);

megvalósulása: A 2014. július 31-én megtartott fórumra szóló meghívásban a két érintett önkormányzatok küldött megkeresés alapján önkormányzati hirdetmények kerültek elhelyezésre a hivatalokban a megfelelő tartalommal

- **érintettek tájékoztatása** levélben vagy e-mailban történő megkeresése.

megvalósulása: a következő fejezetben felsorolt címzettek számára a tájékoztató és egyeztető fórumra szóló meghívó kiküldésre került, összesen 14 tájékoztató-meghívó került kiküldésre

- **weboldal fenntartása** aktuális információkkal és az elkészült anyagokkal

megvalósulása: a terv készítése során folyamatosan kerültek fel az elkészülő anyagok a <http://ddnp.nemzetipark.gov.hu/natura-2000-fenntartasi-tervek> webcímre a megfelelő alfejezet alá, legkésőbb az egyeztetésre szóló meghívások kiküldéséig, hogy az érdeklődők onnan előzetesen letölthessék és így a fórumra tájékozottan érkezhessenek.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

címzett	érintettség	cím
Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	8000 Székesfehérvár, Hoszúsétatér 1.
Közép-Dunántúli Vízügyi	Natura 2000 területen	8000 Székesfehérvár, Balatoni u.

Igazgatóság	illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	6.
Pécsi Bányakapitányság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	7623 Pécs, József A. u. 5.
Tolna megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	7100 Szekszárd, Keselyűsi út. 17.
Baranya megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	7633 Pécs, Lázár Vilmos u. 12.
Tolna megyei Agrárkamara	működési területileg érintett köztestület	7100 Szekszárd, Keselyűsi út 22.
Tolna megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	7100, Szekszárd, Tormay B. u. 18
Szekszárdi Körzet Falugazdász Iroda	falugazdász	7100 Szekszárd, Augusz I. u.
Paksi Körzet Falugazdász Iroda	falugazdász	7030 Paks, Dunapart 8.
Új Barázda Vadásztársaság	egyéb területhasználó	7044 Nagydorog, Táncsics u. 9.
Tengelic Vadásztársaság	egyéb területhasználó	7054 Tengelic, Kossut L. u. 14.
Tengelic Önkormányzati Hivatal	települési önkormányzat	7054 Tengelic, Rákóczi u. 11.
Kajdacs Önkormányzati Hivatal	települési önkormányzat	7051Kajdacs, Petőfi S. u. 1.
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Szekszárdi Helyi Csoport	érintett helyi civil szervezet	7100 Szekszárd, Béla tér 6.
Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány	érintett helyi civil szervezet	7100 Szekszárd, Szent István tér 10.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett?	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan?
Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	igen, levélben	egyetértően, utólagos tájékoztatást kér		
Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	nem	-	-	-
Pécsi Bányakapitányság	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	igen, levélben	egyetértően	-	-
Tolna megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	igen	fórumon részvétellel	igen	Melléklet szerint
Tolna megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	igen, levélben	adminisztratív jellegű pontosításokat kért	igen	kért részek megváltoztatva, amennyiben a fenntartási terv kötelező elemeit (vadászati jellegű előírások) nem érintette
Baranya megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	igen	fórumon részvétellel , a tervet szóban elfogadva		
Tolna megyei Agrárkamara	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	igen	fórumon részvétellel	igen	Melléklet szerint
Szekszárdi Körzet Falugazdász Iroda	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	nem	-	-	-
Paksi Körzet Falugazdász Iroda	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	nem	-	-	-
Új Barázda Vadásztársaság	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra,	nem	-	-	-

	egyeztetésre				
Tengelici Vadásztársaság	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	igen	fórumon részvétellel	igen	A tervet szóban elfogadva
Tengelic Önkormányzati Hivatal	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	nem	-	-	-
Kajdacs Önkormányzati Hivatal	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	nem	-	-	-
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Szekszárdi Helyi Csoport	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	nem	-	-	-
Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány	Tájékoztatás levélben, meghívás fórumra, egyeztetésre	igen	írásban	igen	Tervkészítésben

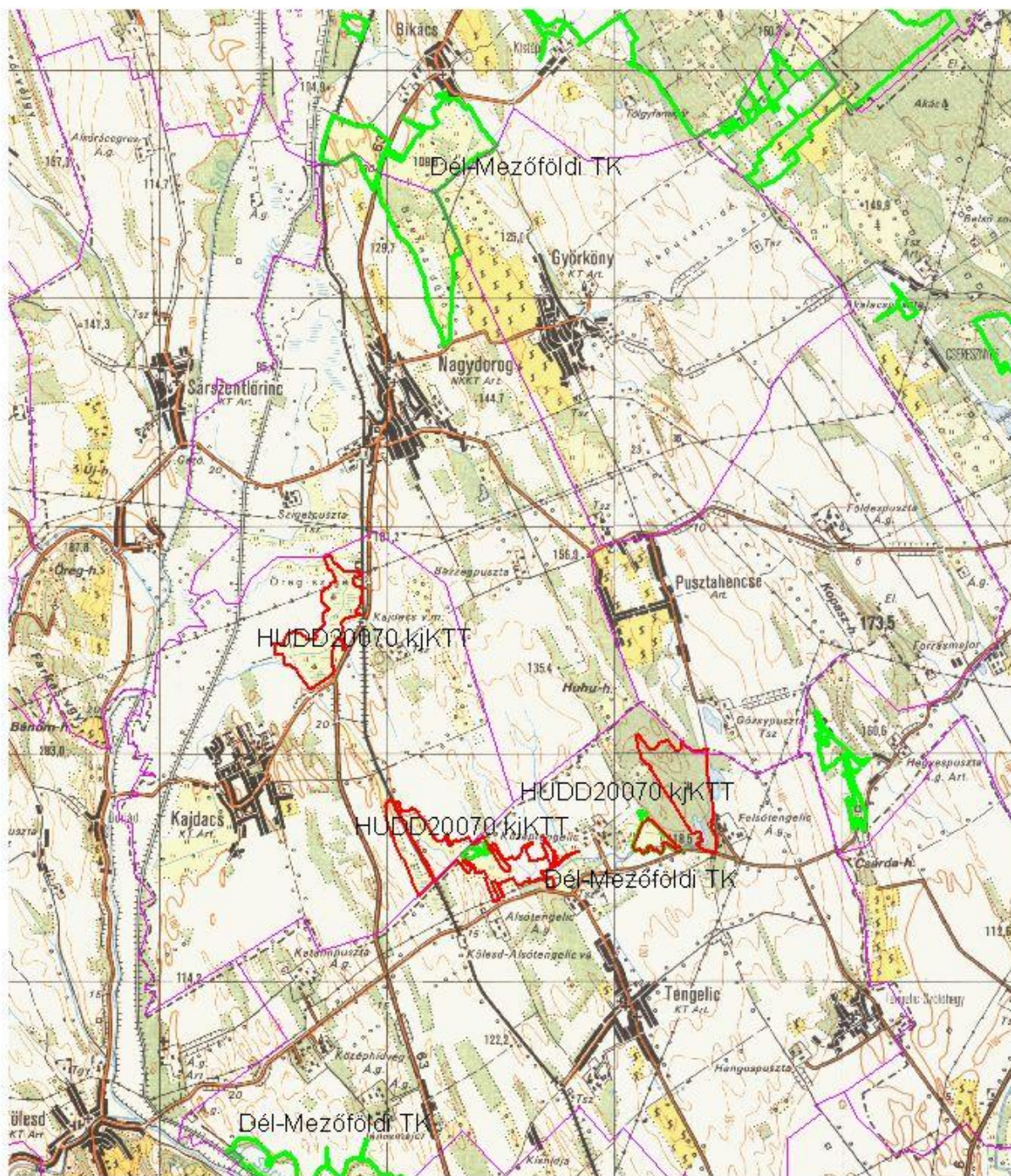
3. Mellékletek

1. Térkép: A terület átnézeti térképe
3. Térkép: A terület előhelyeinek térképe, 1+3 lap

1. térkép

A HUDD20070 Tengelici rétek kjTT
átnézeti térképe
M 1:100 000

- Közigazgatási határok
- HUDD20070 kjTT
- Országosan védett területek

Alaptérkép: EOTR 1:100 000 topográfiai térkép

1000 0 1000 2000 Meters

A HUDD20070 Tengelici rétek kjTT élőhelytérképének jelmagyarázata

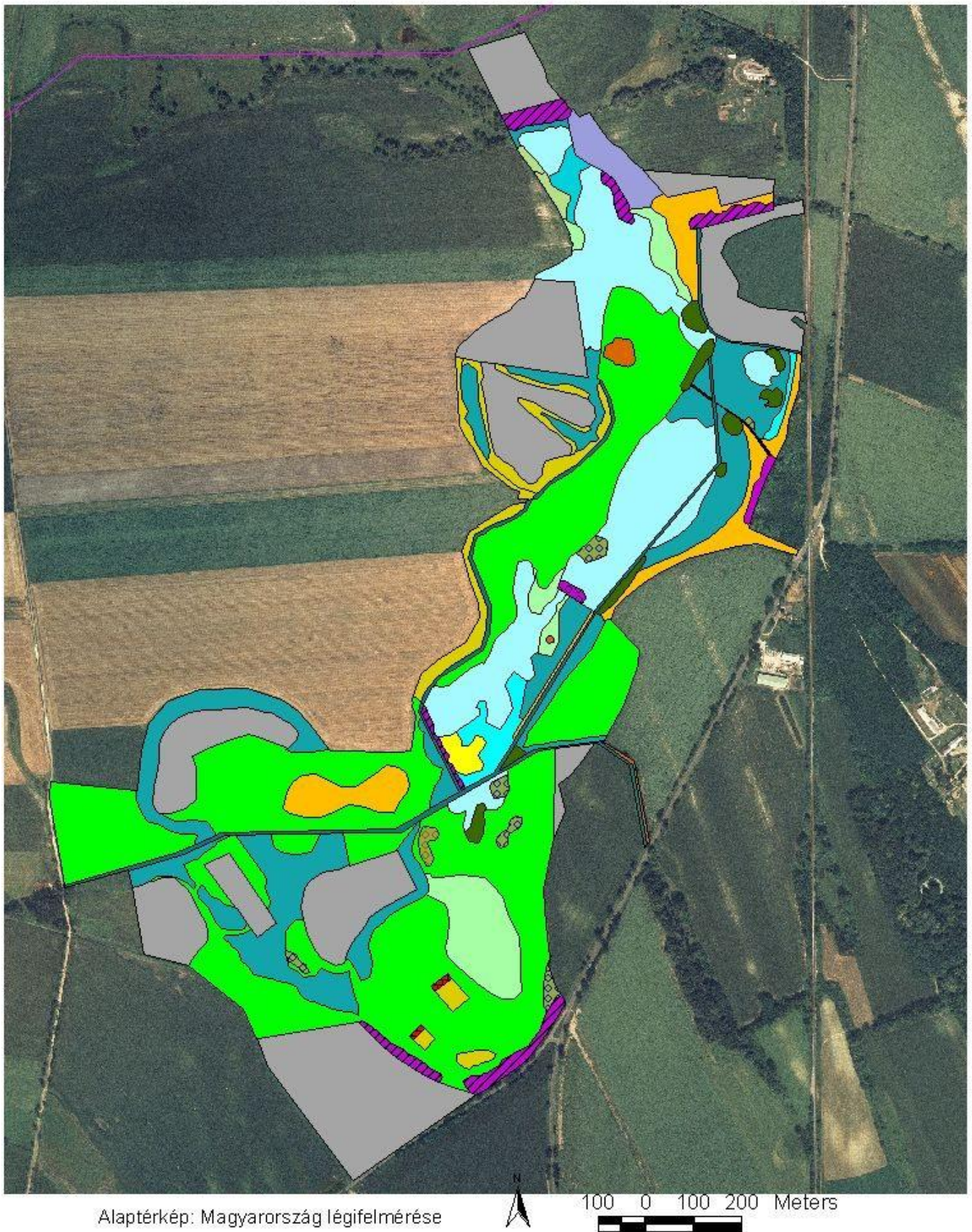
Élőhely típusok

- B1a – Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet
- B4 – Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek
- B5 – Nem zsombékoló magassásrétek
- BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partjánál
- D34 – Mocsárrétek (6440)
- E1 – Franciaperjés rétek (6510)
- H5b – Homoki sztyeprétek (6260)
- J1a – Fűzlápok, lápcserjések
- J4 – Fűz-nyár ártéri erdők (91E0)
- OA – Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
- OB – Jellegtelen üde gyepek
- OC – Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek
- OD – Lágyszárú özönfajok állományai
- OF – Magaskórós ruderalis gyomnövényzet
- P2a – Üde és nedves cserjések
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- P3 – Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdőszítés
- P6 – Parkok, kastélyparkok, arborétumok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával
- P8 – Vágásterületek
- RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdőszávok
- S1 – Akác ültetvények
- S2 – Nemesnyárasok
- S3 – Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők
- S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai
- S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdőszávok és fasorok
- T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
- T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
- U4 – Telephelyek, roncsterületek
- U9 – Állóvizek
- U10 – Tanyák, családi gazdaságok
- U11 – Út és vasúthálózat

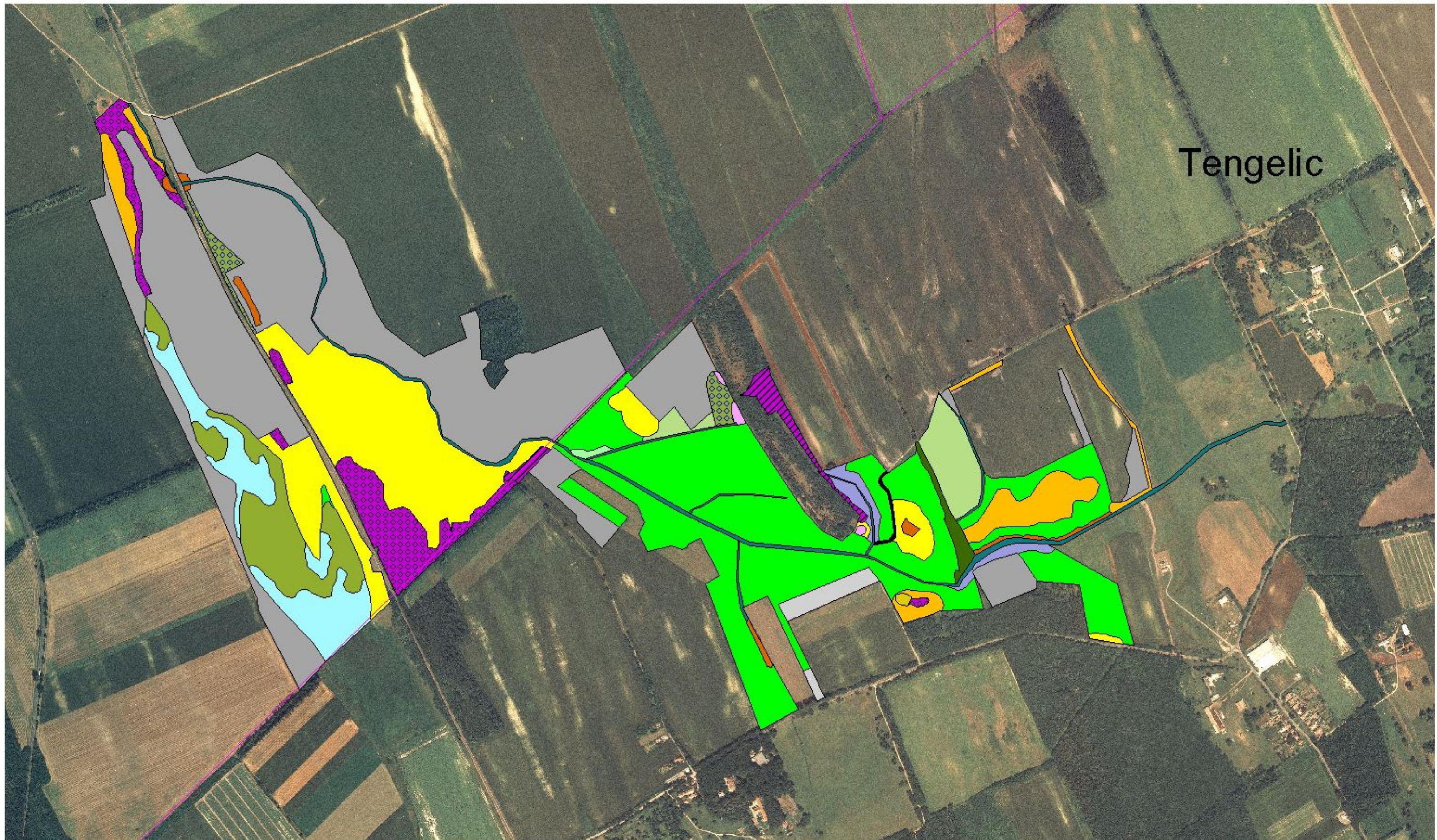
Közigazgatási határok

3. térkép
A HUDD20070 Tengelici rétek kJTT
előhelytérképe 1. lap
M 1:10 000

3. térkép
A HUDD20070 Tengelic rétek kJT
előhelytérképe 2. lap
M 1:10 000

Alaptérkép: Magyarország légifelmérése

100 0 100 200 Meters

3. térkép
A HUDD20070 Tengelici rétek kjKTT
előhelytérképe 3. lap
M 1:10 000

